

ערב רב

נספח למהדורה החדשה תשע"א
עפ"י הזוה"ק, באורי הגר"א ורבותינו
האחרונים

חלק מנספח זה נערך ועובד מתוך
ספרו של הרד"ג אריה שפירא "אחרית
כראשית" – מאמרי גאולה עפ"י
רמח"ל והגר"א שקיבל את הסכמתו
של הגר"ש אויערבך שליט"א

שאלות ותשובות

(א) מהי הגלות האחרונה לפני הגאולה?

אחר גלות מצרים ובבל, ואחר גלות אדום וישמעאל יבנס עם ישראל לגלות הרביעית והאחרונה, ויהיה כפוף למרותם של עזי הפנים מזרע ישראל המכונים: "ערב רב"¹.

(ב) מה תכלית השעבוד תחת ה"ערב רב"?

באחרית הימים כחלק בלתי נפרד מתהליך הגאולה יעבר עם ישראל חבלי ידה בכור התוף של "רעות רבות וצרות", בצרוף אחר צרוף, להסיר את הפסלת ממנו ולהשאיר לפני הגאולה אף יהודים צדיקים בבחינה של זהב וכסף הטהורים מפל סיג. עם ישראל חיב להודפך, והסבל שעתיד ה"ערב רב" לעשות לישראל ימלא את מכסת הסבל הנדרשת ויזרוז את זמן הגאולה².

(איכה א) 'היו צריה לראש". (באור הגר"א לתקוני זוהר חדש כז ע"ב)
 "אבל גלות הד' תחת נבל כו' היא שנאת חינם". (לקוטי הגר"א הקדמה התקונים דף ב' ע"א בנדפס דף יח ע"א)
 "שרוב מאותן תתקע"ד דורות הוא עכשיו בסוף הימים בעקבות משיחא חוצפתא יסגא ואמרו שהן עזי פנים בדור והן מערב רב". (באור הגר"א תקוני זוהר חדש כז ע"א)

(2) "וצרפתים כצרוף הכסף ובחנתים כבחון את הזהב". (זכריה יג, ט)

(1) " כי הנה הסתו עבר' - שולטנו דשאר ממנן דפלחי כוכביא, 'הגשם הלך לו' - שולטנתא דערב רב". (תקוני זוהר שתינתא תנינא)
 "ונפרד הרע בערב רב וכד קביל לון משה ע"ה נתערבו נשמתן בישראל והוא הגלות הזה גלות רביעי כו".
 (באור הגר"א תקוני זוהר תקון חמשין)
 "הערב רב הם בנוי דלילית שפחה בישא, ועליה נאמר (משלי ל) 'שפחה כי תירש גבירתה', וכן בניה שהן רישין דעמא קדישא בגלות בתראה שנאמר

ג) באלו שמות מכנים המקורות את ה"ערב רב"?

שלטון ה"ערב רב" והשפעתו הרעה על עם ישראל באים לידי בטוי במגון הכנויים שמכנים את ה"ערב רב". לכל שם בחינה שלילית שונה: ספחת³, סבין⁴, שאור שבעסה⁵, קלפה⁶, ערלה⁷, בני לילית⁸, שפחה רעה⁹, קוצים¹⁰, גשם טורד¹¹, אשת מדנים¹².

7) "והוא סוד הערלה שעל פום אמה יתגברו הקליפות ששם הוא בחי' נוק' וסוד הערלה כו'... וז"ש בעקבות משיחא חוצפה יסגי, ואח"כ יכרתו הערלה ויתגלה החסד". (שם)

8) "הערב רב הם בנוי דלילית שפחה בישא". (באור הגר"א לתקוני זוהר חדש כז ע"ב)

9) "ועליה נאמר (משלי ל) שפחה כי תירש גבירתה. וכן בניה שהן רישין דעמא קדישא בגלות בתראה, שנאמר (איכה א) היו צריה לראש". (שם)

10) "בגין שושנים דהוו בינהא דאינון ישראל דהוו עתידין למהוי בגלותא בין ערב רב דאינון קוצים". (תקון זוהר תריסר)

11) "דערב רב קשין יותר מאומות העולם שהם גשם טורד לישראל". (באור הגר"א תקוני זוהר, תיקונא שתיתא תנינא)

12) "והן אשת מדינים שהן יגרו מדון תמיד בין ישראל לאביהם שבשמים". (שם)

"דאינון ישראל דהוו עתידין למהוי בגלותא בין ערב רב דאינון קוצים... ודוחקא דגלותא דערב רב לישראל ממחר לון פורקנא". (תקון זוהר תריסר) "ויעקב בגין דחזא ברוח קודשא דוחקא דגלותא בתראה בסוף יומיא, אמר ויירא יעקב מאד ויצר לו ופליג עמא קדישא בגלות לתלת סטרין". (תיקוני זוהר חדש ר"ז ע"ב)

3) "אבל ערב רב לאו אינון מזרע דאבהן כו' והן קשין לישראל כספחת". (באור הגר"א תיקוני זוהר תקון חמישיין)

4) "עד שיתברר הסובין מן הקמח שהן דבקים בחטה מאד, והן ערב רב שהם הפסולת מסטרא דיעקב". (באורי הגר"א בכורות ח ע"ב)

5) "דערב רב אינון שאור שבעיסה... דאינון דבקיין בישראל כשאור שבעיסה". (זוהר פ' פנחס רלב ע"ב)

6) "ותחילת גילוי העקב שהוא עקבות משיחא שאז קליפה קודמת לפרי". (גר"א באורו לספרי דצניעותא דף י' ע"ד)

ד) כיצד יראה הדור בזמן עקבו של משיח?

באחרית הימים יאבק ה"ערב רב" עם בני ישראל השומרים על הגחלת ההסטורית ויכבש את מנהיגות האמה היהודית. וכשפחה היורשת את גברתה יתנשא ה"ערב רב" בגלות האחרונה על כל הרבדים שבעם. עמי הארצות הטובים שעדין נשאר בהם זיק האמונה והכבוד לתורה וללומדיה יכנעו לשלטון ה"ערב רב", ובשפל המדרגה יעמדו תלמידי חכמים ויראי חטא בשפלות ובבזיון¹³.

ה) האם ה"ערב רב" יעבב את הגאלה?

באחרית הימים בעת פקידת ה' את עמו ישראל, בד בבד עם גלוי עקבו של משיח יתכסה אור הגאלה בערלה שתחצץ בין ישראל לאביהם שבשמים. ה"ערב רב" ישלט על עם ישראל, יפגין חצפה יתרה וכקלפה המקדימה את הפרי יעבב את הגאלה ימים רבים ולא יתן לקדשה ולחסד ה' להתגלות בעולם¹⁴. ה"ערב רב" יהיה דבוק בעם ישראל בחזקה, וכשאור המחמיץ את

יוסף ואת יוסף". (באור הגר"א תקוני זוהר חדש כז ע"ב)

14) "ותחילת גילוי העקב שהוא עקבות משיחא שאז קליפה קודם לפרי. והיא סוד הערלה על פום אמה יתגברו הקליפות ששם הוא בח' נוק' וסוד ערלה והן דרגין תתאין דס"א בח' עקב שלהם והם דרגין דחציפין כמ"ש בזוהר וז"ש (סוף סוטה) בעקבות משיחא חוצפה יסגי. ואח"כ יכרתו הערלה ויתגלה החסד". (באור הגר"א לספרי דצניעותא דף י' ע"ד)

13) "בסוף יומיא, חבלי משיח, וירא יעקב כו' השפחות וילדיהן ראשונה, הן הערב רב בנוי דלילית שפחה בישא ועליה נאמר (משלי ל) שפחה כי תירש גבירתה וכן בניה שהן רישין דעמא קדישא בגלות בתראה, שנאמר (איכה א) היו צריה לראש כו'. ואת לאה וילדיה אחרונים, הן עמי הארץ טבין, ואת רחל כו', הן התלמידי חכמים שרחל עקרת הבית כו' והן אחרונים שהן שפלים ונבזים כמ"ש (במשנה סוף סוטה) יראי חטא ימאסו וחכמת סופרים תסרח כו' וכן נקראו ישראל על שם

הַעֲסָה יִקְלָקֵל אֶת הַכְּשָׁרִים שְׁבָעִים¹⁵, כְּגִשְׁם טוֹרֵד לֹא יִנִּיחַ לְאָחִיו מִנוּחָה, וְכֹאֲשֶׁת מְרִיבָה יִגְרָה הַ"עֶרֶב רֵב" רֵיב וּמְדוּן תְּמִיד בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים¹⁶.

(ו) הַאֵם הַ"עֶרֶב רֵב" עָשׂוּי מִמְקָשָׁה אַחַת אוֹ שְׁמוֹחֶלֶק הוּא לְמִסְפָּר סוּגִים? הַ"עֶרֶב רֵב" אֵינָנו עָשׂוּי מִמְקָשָׁה אַחַת, אֲלֵא יִכְלַל חֲמִשָּׁה מִיָּנִים הַמְאֲפִינִים בַּשְּׁמוֹת: "עֲמִלְקִים", "נְפִילִים", "גְּבוּרִים", "רְפָאִים" וְ"עֲנָקִים"¹⁷.

"עֲמִלְקִים"

הַ"עֲמִלְקִים" יְהוּוּ אֶת הַכֶּתֶת הַשְּׁלֵטֶת עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאפִינוּ בְּחֻצְפָּה¹⁸ וּבְעִזּוֹת הַפָּנִים לְלֹא גְבוּל. הַהֲצֻלְחָה תִּלְוָה אוֹתָם לְכָל אַרְךָ הַדֶּרֶךְ, וְכִשְׁפָּחָה הַיּוֹרֶשֶׁת אֶת גְּבֻרָתָהּ יִתְנַשְּׂאוּ עַל הַכְּשָׁרִים שְׁבָעִים וְכִלֵּי חֶמְס בְּיָדָם לְגוֹל אֶת עֲנֵי יִשְׂרָאֵל¹⁹.

(18) בעקבות משיחא חוצפא יסגה וכמ"ש בר"מ פ' נשא דף קכ"ה ואתהדרו אינון ערב רב רעיין על ישראל". (באור הגר"א - ספצ"ד דף ב' ע"ב הובא בחלק הראשון אות א')

(19) "והכי אחזי ליה ברמז בסוף יומיא... ובאותם השנים מתגלגלים כל התתקע"ד דורות שהן הערב רב שהן הנשמות מעולם התוהו כמ"ש (חגיגה יד ע"א) שתלן בכל דור והן הן עזי פנים שבדור. ואמרו (סוף סוטה)

"עמלקים רישין דבני ישראל בגלותא כלי חמס וגוזלים לעניי ישראל... והוא הגלות הזה גלות רביעי". (באור הגר"א תיקוני זוהר תקון חמישין)

(15) "דערב רב אינון שאור שבעיסה... יתיר מעכבין בגלותא ערב רב לישראל מאומין עכו"ם... דאינון דבקין בישראל". (זוהר פ' פנחס רלב ע"ב)

(16) "דערב רב קשין יותר מאומות העולם שהם גשם טורד לישראל והן אשת מדינים שהן יגרו מדון תמיד בין ישראל לאביהם שבשמים". (באור הגר"א תקוני זוהר, תיקונא שתיתא תנינא)

(17) "ואנון חמש מינין דאיתמר בהון בה' בראם ואנון עמלקים, גבורים נפילים, ענקים רפאים כו'". (תיקוני זוהר תקון חמישין)

הגלות הרביעית תחת ידם תהיה קשה לישראל ולשכינה הקדושה יותר מגליות העבר תחת עובדי כוכבים, וזאת עקב אחיזתם בישראל כשאר הדבוק לעסה²⁰.

בשנאתם הרבה לסמכות התורה יקחו מתלמידי החכמים את פתר ההנהגה על העם היהודי, ובמחלקת שלא לשם שמים יטלו עטרה לראשם להשתרר על עם קדש²¹, להתיר את רסן הלשון להשמיץ ולבזות את יראי ה'. המגמה של ה"עמלקים" כנגד כל דבר שבקדשה תגרם לאוירה עכורה ומשקעים של שנאה בעולם היהודי עד כי יראי חטא יחשבו למקצים מחמת מאוס, וחכמת התורה שנתנה בהר סיני תהיה משפלת עד עפר²².

המלחמה הבלתי פוסקת ביהודים הכשרים תתמיד כגשם מטריד, וכאשת מדינים רעה יגרו ריב ומדון בין ישראל לאביהם שבשמים וידחקו את רגלי השכינה מישראל²³.

כי תירש גבירתה, וכן בניה שהן רישין דעמא קדישא בגלות בתראה שנאמר (איכה א) היו צריה לראש". (באור הגר"א לתז"ח כז ע"ב)

(22) "ואת רחל כו', הן התלמידי חכמים שרחל עקרת הבית כו' והן אחרונים שהן שפלים ונבזים כמ"ש (במשנה סוף סוטה) יראי חטא ימאסו וחכמת סופרים תסרח כו' וכן נקראו ישראל על שם יוסף ואת יוסף". (באור הגר"א תקוני זוהר חדש כז ע"ב)

(23) "דערב רב קשין יותר מאומות העולם שהם גשם טורד לישראל והן אשת מדינים שהן יגרו מדון תמיד בין

(20) "אבל ערב רב הן אחוזים ביעקב והן קשין לישראל ולשכינתא יותר שהן השאור שבעיסה... אבל גלות הד' תחת נבל כו' היא שנאת חנם נגד זה מוליכין ומנהיגים אותם נבל כו' ששונאים את התלמידי חכמים". (הגר"א לקוטים להקדמת התיקונים דף ב' ע"א, נדפס דף יח ע"א)

"הערב רב מעורבים בישראל כו' שהן קשין מהאומות פלחי כוכביא כו' רשעים דישראל שהשעה משחקת להם". (באור הגר"א תקו"ז שתיתא תנינא)

(21) "הערב רב הם בנוי דלילית שפחה בישא ועליה נאמר (משלי ל) שפחה

הָאֶפְיוֹן הָאֲמֵתִי שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל יַעֲלֶם מִפְּנֵי הַשְּׁטָח, הָעַם הַיְהוּדִי הַהִיסְטוֹרִי הַנוֹשֵׂא אֶת לְפִיד הָאֲמוּנָה בְּה' בְּתוֹרָתוֹ וּבְמִצְוֹתָיו יִכְסֶה בְּקִלְפָה עֲבָה שֶׁתִּסְתִּיר אֶת קִדְשָׁתוֹ וּמְסִירוֹת נִפְשׁוֹ²⁴. הָעֵרְלָה הַבְּהֵמִית שֶׁל הַ"עֲמֻלָּקִים" תִּכְסֶה אֶת אוֹר עֵקְבוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ²⁵, וְשִׁדְּהָ הַקּוֹצִים שֶׁל הַ"עֲרַב רַב" יִסְתִּיר אֶת הַשּׁוֹשְׁנָה הַיְהוּדִית שֶׁנִּזְרְעָה בְּתוֹכוֹ עַד בֵּיאת מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד²⁶.

"נְפִילִים"

הַ"נְפִילִים" יֵאֲפִינוּ סוּג שֶׁל "עֲרַב רַב" הַהוֹלֵךְ אַחַר שְׂרִירוֹת לְבוֹ בְּמַגְמָה זְדוֹנִית שֶׁל תְּרָבוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים הַשְּׁקוּעִים בְּתַאֲוֹת הָאֲכִילָה²⁷, הַזְּנוּת²⁸ וְרִדִּיפָה אַחַר בְּצַע הַמְּמוֹן. אֶת מְקוֹמָם שֶׁל הַיְהוּדִים הַהִיסְטוֹרִיִּים: תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, גְּבוּרֵי הַחֵיל הַגּוֹבְרִים עַל יִצְרָם, יִרְאֵי אֱלֹקִים וְאֲנָשֵׁי אֲמֵת יִרְשׁוּ הַ"נְפִילִים"

ערב רב דאינון קוצים... דאינון חייביא כד דחקין לשכינתא... ודוחקא דגלותא דערב רב לישראל ממחר לון פורקנא.

(תקוני זוהר תיקון תריסר)

"כמו שושנים שנזרעין בין הקוצים שהקוצים שמירה לשושנים, כן ישראל בגלותא בין ערב רב כדי למחר גאולתם". (באור הגר"א שם)

(27) "שנשמטן מערב רב שהם שאלו בשר תנה לנו בשר ונאכלה בצעין". (באור הגר"א שם)

(28) "נפילים הן דאזלין בתר זנות וכן בתר בצעין דהאי עלמאי אשה זונה מסטרא דנפילים". (באור הגר"א תקוני זוהר תקון חמשין)

ישראל לאביהם שבשמים". (באור הגר"א תקו"ז תיקונא שתיתא תנינא)

(24) "תחילת גילוי העקב שהוא עקבות משיחא שאז קליפה קודם לפרי". (הגר"א בבאורו לספד"צ דף י' ע"ד)

(25) והוא סוד הערלה שעל פום אמה יתגברו הקליפות ששם היא בח' נוק' וסוד ערלה וכו' והן דרגין תתאין דס"א בח' עקב שלהם והן דרגין דחציפין כמ"ס בזוהר וז"ש (סוף סוטה) בעקבות משיחא חוצפה יסגי ואח"כ יכרתו הערלה ויתגלה החסד". (שם)

(26) "בגין שושנים דהוו בינהא דאינון ישראל דהוו עתידין למחוי בגלותא בין

שִׁיתְנוּ דְרוֹר לְכַחוֹת הַשָּׂאוֹל לְהַתִּיר אֶת הָעֲרִיּוֹת, לִתֵּת גּוֹשְׁפִּנְקָא לְשִׁקֵּר וְלְרְדִיפֵת בְּצַע וּלְכָל שְׂאֵר הַתְּאוּוֹת. וְאַף אִם תִּתְעוֹרֵר בְּקִרְבָּם רוּחַ שֶׁל חֶסֶד וְרוֹמְמוֹת קוֹלָם תִּשְׁמִיעַ בְּרָמָה נְאוּמִים עַל עֲרֻכִים שֶׁל עֲזָרָה לְזוּלָת, עֲדִין מִתַּחַת לְפָנֵי הַשֵּׁטַח מְגַמֵּת הַחֶסֶד תִּשְׁמַשׁ מִסּוּהָ צְבוּעַ לְמַנְיָעִים תּוֹעֲלֵתִים שִׁיעֲזֹרוּ לָהֶם בְּיוֹם מִן הַיָּמִים לְ"נְפִילִים" בְּפֶרֶט, וְלְ"עֲרַב רַב" בְּכֻלָּם.²⁹

"גבורים"

הַ"גְּבוּרִים" שֶׁבְ"עֲרַב רַב" יִהְיוּ אֵת הַפֶּת שֶׁכָּל מְגַמֵּת אֲנִשְׂיָהּ הִיא לְכַבוֹד עֲצָמָם³⁰. עוֹלָם הָעֲרֻכִים שֶׁל הַ"עֲרַב רַב" יִשְׁמַשׁ מִסּוּהָ תְּרַבּוּתִי לְרְדִיפָה הַבְּהֵמִית אַחַר הַכְּבוֹד וְהַתְּהַלָּה, וְאַף בְּנִין הָאֵמָה מִחֲרַבּוּתֶיהָ³¹ תִּשְׁמַשׁ לְ"גְבוּרִים" קָרִידִם לְחֹפֵר בּוֹ, לְהַתְּאַחֵד יְחֻדָּיו בְּמַגְדִּילֵי בְּבַל חֲדָשִׁים לַעֲשׂוֹת לָהֶם שֵׁם וְיִקְרָה כְּדוֹר הַהֶפְלָגָה³².

"רפאים"

הַ"רְפָאִים" הֵם פֶּת בְּתוֹךְ הַ"עֲרַב רַב" אֲשֶׁר טוֹב לְבָה פּוֹרֵץ גְּבוּלוֹת לְהַרְעִיף חֶסֶד וְעֲזָרָה לְזוּלָת. אֶהֱבֵת הָאָדָם, הָעַם וְהָעוֹלָם נְטוּעָה בְּלִבָּם, וְאֵת כָּל יְשׁוּתָם הֵם מוֹסְרִים בְּגוֹפָם וּבְמַמוֹנָם לְמַעַן מִטְרוֹת לְאֲמִיּוֹת, אֲנוּשִׁיּוֹת וְאוּנִיבְרִסְלִיּוֹת. אוֹלָם לְמִרוֹת רְמָתָם הַמוֹסְרִית הַגְּדוּלָה, אֵין הֵם מְפִירִים

(30) "הרודפים אחר הכבוד". (אדרת אליהו, דברים א)

(31) ובונים חרבות למו לעשות להם שם. (שם) (שם)

(32) "גבורים הן אנשי השם דכל עובדיהון בשביל לעשות לון שם מסטרא דדור ההפלגה." (באור הגר"א תקוני זוהר תקון חמשיין)

(29) "ויפן כה וכה וירא כי אין איש אלא איש לדרכו, פנו בעסקין דלהון בארחין דלהון כו' בצע דהאי עלמא לירתא האי עלמא, ולא אינון מסטרא דאלין דאתמר בהון (שמות יח) אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת כו' ... דכל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין". (תקוני זוהר תיקונא שתיתא כג ע"ד)

בְּעִבְדָּהּ שְׁמַגְמַת הַחֶסֶד וְהַנְּתִינָה חֵיבַת לְהַעֲמִיד בְּרֹאשׁ אֶת לִוְמֵי הַתּוֹרָה, וְהֵם בְּזִדּוֹן לִבָּם הוֹלְכִים אַחַר לִבָּם הַטּוֹב וְעוֹשִׂים גְּמִילוֹת חֲסָדִים וְצַדִּיקָה עִם הַכֹּל חוּץ מִלִּוְמֵי תּוֹרָה³³, לְכֵן בְּעוֹן זֶה הוּצִיאוּ הַ"רְפָאִים" אֶת עֲצָמָם מֵעַם יִשְׂרָאֵל וּלְ"עֶרְב רַב" נֶחֱשָׁבִים.

"עֲנָקִים"

הַ"עֲנָקִים" הֵם כַּת מִכָּלל הַ"עֶרְב רַב" אֲשֶׁר כָּלְפִי חוּץ נִרְאִית שׁוֹמֶרֶת מִצְוֹת וּמִדְּקֻדָּת קְלָה בְּבַחֲמוֹרָה. אוֹלָם הַמַּעֲטָה הַחִיצוֹנִי הַדְּתִי הַנּוֹתֵן לָהֶם תְּחוּשָׁה שֶׁל "יְהוּדִים טוֹבִים" מִתְעַלֵּם מֵאֲשִׁיּוֹת הָאֲמוּנָה הַיְהוּדִית שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַבְּרִית שֶׁנִּכְרְתָה בְּהַר סִינַי בֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַם יִשְׂרָאֵל עַל לְמוֹד הַתּוֹרָה³⁴. לְכֵן בְּדִי שֶׁכָּל מִרְפִּיבֵי הָעַם יוֹכְלוּ לְמַמַּשׁ אֶת הַבְּרִית אֲף אִלּוּ הַחֲסָרִים בַּתּוֹרָה, נִתְּנָה לָהֶם אֲפֻשְׁרוֹת לְקַיֵּם אֶת הַבְּרִית הַתּוֹרָה בְּרָמָה הַמִּינִימָלִית וְלִזְכוֹת לְחַיֵּי נֶצַח בְּעוֹלָם הַבָּא: בְּהַפְּרָה כִּי הַתּוֹרָה מְהוּהָ אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָעַם הַיְהוּדִי, בְּמִתֵּן כְּבוֹד וְהַעֲרָכָה לְעֵדוֹת, לְחֻקִּים וְלִמְשַׁפְּטִים שֶׁיִּרְדּוּ מִסִּינַי וּבְדַבְּקוֹתָם בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם עַל לְמוֹד

ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותהו חס ושלום, וכן שפעת אורם או מיעוטו ח"ו הכל רק כפי ענין ורוב עסקנו בה, לכן אנו מברכים עליה וחיי עולם נטע בתוכנו, כענין הנטיעה שנטיעתה כדי לעשות פרי להרבות טובה, כן אם אנו מחזיקים בתוה"ק בכל כחנו כראוי, אנו מנחילין חיי עד וממשיכים משרשה הנעלם למעלה מכל העולמות, תוספת קדושה וברכה ואור גדול בכל העולמות". (נפש החיים שער ד' פ' יא)

33) "רפאים הן שאינם רוצים לעשות גמילות חסדים וצדקה עם בעלי תורה." (באור הגר"א שם)

34) "ואם לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתני". (ירמיה לג, כה)

"מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובהו". (שבת פח ע"א)

"והאמת בלתי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי

תורה לשמה³⁵. אי לכך, זכויותיהם של ה"ענקים" לא תעמדנה להם ביעת שמפגינים הם זלזול³⁶ ושנאה³⁷ בתלמידי חכמים, ושמירת מצוות לא תכפר עליהם נוכח רשעות הכרתם שעם ישראל איננו זקוק עוד לתלמידי חכמים שיעמדו בראש האמה, שהרי רק בזכות תלמידי חכמים ולומדי התורה עם ישראל וחקות שמים וארץ מתקיימים על תלם.

ז) מה המכנה המשותף לכל סוגי ה"ערב רב"?

ארבעת המינים הנלקחים בסכות להלל לקדוש ברוך הוא מבטאים את כל חלקי העם היהודי: האתרוג מיצג את תלמידי החכמים המלאים בתורה ובמצוות, הלולב מסמל את לומדי התורה שאין להם מצוות, ההדס מבטא את העוסקים במצוות אולם אינם לומדים תורה, והערבה ללא ריח וטעם מסמלת את היהודים הנעדרים תורה ומצוות.

אי לכך, כל אלו החסרים בתורה או במצוות, ביעת שאחוזים זה בזה וכוונתם להתקרב לקדוש ברוך הוא, משלימים את עצמם בדבקותם לאתרוג, נושאים עליהם את שם ישראל וזוכים לחיי נצח בעולם הבא³⁸.

(37) "ששונאים את התלמידי חכמים".
(באור הגר"א תקוני זוהר תיקונא
שתיתא כג ע"ד)

(38) "והם ד' כיתות כמ"ש (ויק"ר פ"ל
י"ב) ד' מינים בלולב, א' טעם וריח,
טעם בלא ריח, ריח בלא טעם, לא טעם
ולא ריח. וכולם אגודים זה בזה. טעם
וריח הם התלמידי חכמים העוסקים
בתורה ובעלי מצוות ג"כ. וטעם בלא
ריח - תורה בלא מצוות כמ"ש (יבמות
קט ע"ב) האומר אין לי אלא תורה,
אין לו אלא תורה. (ושם פרש"י אף

(35) "אמר ליה, רבי מצאתי להן תקנה
מן התורה ואתם הדבקים בה' אלוקיכם
חיים כולכם היום, וכי אפשר לדבוקי
בשכינה, והכתוב 'כי ה' אלוקיך אש
אכלה', אלא המשיא בתו לתמיד חכם,
והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים,
והמהנהג תלמידי חכמים מנכסיו מעלה
עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה".
(כתובות קי"א ע"ב)

(36) "הם המזלזלים בתלמידי חכמים".
(באור הגר"א תיקוני זוהר תיקון
חמשין)

הַמְגִדִיר הַיְהוּדִי לְשִׁיכוֹת לְשֵׁם "יִשְׂרָאֵל" הוּא הַהֶכְרָה בְּחִבּוּר שְׁנוּצֵר בְּהַר סִינַי וּבְעֶרְבוֹת מוֹאָב בֵּין: קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹרִיתָא (תּוֹרָה) וַיִּשְׂרָאֵל. לָכֵן יְהוּדִי הַמֵּאֲמִין בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּדֵּל לְשָׁמֵר אֶת כָּל מִצְוֹתָיו, מִכִּיר בְּעֶרְפִיּוֹת הַתּוֹרָה, גְּדוּלְיָהּ וְלוֹמְדֶיהָ וּמִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ אֶת כָּל מִרְפִּיבֵי הָעַם - רַק הוּא מִשְׁתַּיֵּךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל.

לְפִיכֶךָ כָּל סוּגֵי הַ"עֶרְב רַב": הַ"עֲמֻלָּקִים" הָעוֹמְדִים בְּרֹאשׁ הָאָמָה בְּמִלְחָמָתָם נֶגֶד הַתּוֹרָה, הַ"נְּפִילִים" רוֹדְפֵי הַתְּאֻוֹת וְהַ"גְּבוּרִים" בְּעֲלֵי הַכְּבוֹד וְהַתְּהִלָּה שָׁכַל מְגַמְתָּם הִיא לְצַרְךָ עֲצָמָם, הַ"רְפָאִים" שְׂאִינָם גּוֹמְלִים חֶסֶד וְצַדִּיקָה עִם לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה וְהַ"עֲנָקִים" הַמְּזוֹלְזָלִים וְשׁוֹנְאִים תְּלַמְדֵי חֲכָמִים - כָּלֵם נִתְקוּ אֶת הַמִּשְׁלֵשׁ הַיְהוּדִי שֶׁל: קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹרִיתָא וַיִּשְׂרָאֵל, וְהַפְּרִידוּ אֶת עֲצָמָם מִשֵּׁם יִשְׂרָאֵל וְלָכֵן לְ"עֶרְב רַב" יִחְשְׁבוּ.

(ח) מִדּוּעַ ה' אֵינָנו מְכַלָּה אֶת הַ"עֶרְב רַב"?

עַד לְשָׁלֵב הַסּוּפֵי שֶׁל הַגְּאֻלָּה, יִנְהִיג ה' אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַנְּהִיגַת הַיְחוּד וַיִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּ"עֶרְב רַב" לְתַכְלִית כְּפוּלָה: מִיָּד גִּיטָא, לְמִרוֹת זְדוּן לְבוֹ לְהַרְעַ וּלְהַצִּיר לְשִׁאֲרֵי הַפְּלִטָה עֲתִיד הַ"עֶרְב רַב" לְשָׁמֵר עָלֶיהָ עַד בֵּיאַת גּוֹאֵל צַדִּיק בְּקִלְפָה הַמְּכַסֶּה אֶת הַפְּרִי וּכְקוֹצִים מְסַבִּיב לְשׁוֹשְׁנָה³⁹.

בהם תורה ומצות שהתורה ניתנה ג"כ לזו, והיא מורשה לכל קהלת יעקב כי יעקב הם המון עם וז"ש בגמ' (פסחים מט ב') כל הלומד תורה בפני ע"ה כאלו בא על ארוסתו בפניו שהיא ירושה ג"כ לו". (אדרת אליהו פר' וזאת הברכה עה"פ והם תכו לרגליך)

(39) "דאינון ישראל דהוו עתידין למהוי בגלותא בין ערב רב דאינון קוצים..." (תקון זוהר תריסר)

תורה אין לו). ריח בלא טעם - הם בעלי מצות. לא טעם ולא ריח - בלא תורה ובלא מצות. רק שאין פורשים מדרכי הציבור ואעפ"כ כולם אחוזים זה בזה לבד אתרוג שהוא פרוש מן העולם, אך אעפ"כ בשעת נטילה, צריך לחברן יחד... ובשם ישראל יכנה - הוא בלא תורה ובלא מצוה רק שמכנה את עצמו בשם ישראל, ואעפ"כ יש לו שכר וכמ"ש (מגילה יג ע"א) כל הכופר בע"ז (נקרא יהודי) ולכן כולם אחוזים זה בזה... ועוד אומרים ע"ה אותם שאין

מאיִדךָ גִּיסָא, דְּחַק הַגְּלוּת הַקְּשָׁה תַּחַת הַ"עֲרַב רַב" וְהַצָּרוֹת הָרַבּוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה לְעַם יִשְׂרָאֵל יַעֲלוּ לְפָנָי כְּסֵא הַכְּבוֹד וְיַעֲיִדוּ כִּי מְכַסֵּת הַסֶּבֶל הַתְּמַלְאָה וְהַגִּיעַ הַזְּמַן לְהַחֲיֵשׁ עֵת הַגְּאֻלָּה⁴⁰. לְכֵן מִשְׁנֵי הַטְּעָמִים הַלָּלוּ לֹא יִכְלֶה ה' אֶת הַ"עֲרַב רַב" לְפָנָי הַזְּמַן.

ט) מִדּוּעַ הַ"עֲרַב רַב" מִצְּלִיחַ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים?

בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִנְתְּנוּ לַ"עֲרַב רַב" יְכוּלוֹת רַבּוֹת וְהַצְּלָחוֹת בְּכָל דִּרְכָיו כְּנִבְיָא שְׁקֵר שְׁעַמְדָּה לוֹ חֲמָה בְּמִקּוּמָה בְּשָׁמַיִם. הַשְּׁעָה תִּשְׁחַק לוֹ, וְהוּא יַעֲמֵד בְּרֹאשׁ הָאָמָה בְּעֶצְמָה שֶׁל שְׂכָרוֹן כַּח וְשִׁרְרָה, וְכָל זֹאת כְּדֵי לְהַעֲמִיד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּנִסְיוֹן הָאֲחֵרוֹן: הָאֲמָנָם יִכְרַע הָעַם הַיְּהוּדִי בְּרֹךְ לְאֵלֵי הַ"עֲרַב רַב" אוֹ יִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ עַל טְהָרַת הָאֲמוּנָה וְשִׁמְרַת הַתּוֹרָה, וְלֹא יִכְנַע⁴¹.

הַהַצְּלָחָה הַרְבֵּיתִי שֶׁל הַ"עֲרַב רַב" מִגִּיעָה לְשִׁיָּאָה, שְׁפָן כַּח הָרַע שֶׁהַגִּיעַ זְמַנוֹ לְהִתְבַּטֵּל לְחִלוּטִין מִתְגַּבֵּר וּמִתְעַצֵּם בְּרַגְעָיו הָאֲחֵרוֹנִים בִּיְתֵר שְׂאֵת, כְּנֵר הַמַּאִיר בְּחֻזְקָה טָרָם יִכְבֶּה וְכַחֲשֵׁךְ הַמְּחַלֵּט לְפָנָי עֲלוֹת הַשַּׁחַר. לְכֵן כְּאֲשֶׁר קָרַב הַיּוֹם לְבִטּוֹל רוּחַ הַטְּמָאָה מִן הָאָרֶץ מִתְגַּבְּרַת הַרְשָׁעָה בְּכַחוּתֶיהָ הָאֲחֵרוֹנִים וּמִתְעַצְמֶת עַל הַכֹּל, וְאֵינְנָה יוֹדַעַת כִּי קְרוּבָה הִישׁוּעָה לְבוֹא וְסוּפָה שֶׁל הַטְּמָאָה לְהִתְבַּעַר כְּלִיל מִן הָעוֹלָם⁴².

41) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ...וּנִתֵּן לְךָ אוֹת בְּשָׁמַיִם וּמוֹפֵת בָּאָרֶץ וּבֵא הַאוֹת וְהַמוֹפֵת הַהוּא לֹא תֵּאבֵּה אֵלָיו וְלֹא תִשְׁמַע לוֹ כִּי מִנְסָה ה' אֶתְכֶם". (דְּבָרִים יג, ב)

"וּצְרַפְתִּים כְּצִרוֹף הַכֶּסֶף וּבַחֲנָתִים כְּבַחוֹן אֶת הַזֹּהֵב". (זְכַרְיָה יג, ט)

42) נִעֲרַךְ מִקּוּבֶץ מֵאֲמָרִים וְאֲגָרוֹת, חֶלֶק א', גְּלוּת וְגֵאוּלָּה עֻקְבַּתָּא דְּמִשְׁיחָא, "אוֹמֵר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמֶלֶךְ" מֵאֵת מֶרֶץ רַבִּי

"כְּמוֹ שׁוֹשְׁנִים דְּנִזְרַעִין בֵּין הַקּוּצִים שֶׁהַקּוּצִים שִׁמְרָה לְשׁוֹשְׁנִים". (בֹּאוֹר הַגֵּר"א עַל תְּקוּן תְּרִיסֵר)

40) "וּדּוּחֻקָּא דְּגֵלוּתָא דְּעֲרַבְרַב לְיִשְׂרָאֵל מִמַּהֲר לִוֵּן פּוֹרְקָנָא". (תְּקוּן זוֹהַר תְּרִיסֵר) כֵּן יִשְׂרָאֵל בְּגֵלוּתָא בֵּין עֲרַב רַב כְּדֵי לְמַהֲר גְּאוּלְתָּם כְּמִשׁ"ו לְכֵן לֹא כִלָּה הַקּוּצִים כְּדֵי לְהִיּוֹת הַשׁוֹשְׁנִים בֵּינֵהֶם בְּגֵלוּת הַזֹּה". (בֹּאוֹר הַגֵּר"א עַל תְּקוּן תְּרִיסֵר)

(י) פיצד מתמודדים עם גזרות ה"ערב רב"?

בשעה שמדת הדין מתגברת מאד נתן לפעמים רשות ל"מעשה שטן" לגזר גזרות על נפשות האמה להעבירם על דתם. ואכן הרבה שלוחים למקום, לפעמים נשלחים יונים אכזריים מבחוץ בגזרות אנטיוכוס - "להשפיקם תורתך", ולעתים מתיונים מבפנים בדמות "ערב רב" - "להעבירם מחקי רצונך".

אם הגזרה היא כלכלית או על גופם של בני ישראל נתן לאפין אותה כ"מעשה ה" שנועד להחזיר את עם ישראל למוטב, וגזרת המן תוכיח שהפתרון הראוי לגזרה גשמית מנח במעשה אבותינו שקבלו על עצמם את דברי מרדכי ואסתר להתענות, לשוב בתשובה, לזעק לה' ולהעביר את רע הגזרה. אולם אם הגזרה היא על הרוח - להעביר את ישראל על הדת, מתתיהו ובניו החשמונאים יוכיחו שהזעקה היא משנית, וחיבים למסר את הנפש להריגה ולצאת במלחמה ממש ובמסירות נפש נגד שליחי "מעשה שטן"⁴³.

(יא) האם לא ראוי לחפות לרחמי שמים?

"ואנו אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים"⁴⁴ איננה ססמת עדוד לבטח בחסדי שמים כפי שמובן באפן הפשטני, אלא היא חלק מרשימת הקללות שתבאנה על עם ישראל באחרית הימים. מדוע? בעקבתא דמשיחא יקב קשי הגלות תחת ה"ערב רב" יחול משבר בעם ישראל. יראי ה' יתיאשו מהמערכה הגדולה וידיהם תתרפינה מללחם את מלחמת ה', ואז במקום לפעל למען כבוד שמים לתת עז לאלקים, תחול קללת

(43) שם, עמ' רסב-רסד.

אלחנן בונם וסרמן הי"ד, עמ' רעד, מפי

(44) משנה סוטה מט ע"ב.

החפץ חיים.

שָׁמַיִם וַיִּלְחָשׁוּ הַשָּׁפְתַיִם בְּטָחוֹן בְּה': "אֵינְ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעַן אֶלָּא עַל אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמַיִם" בַּעַת שְׁנֹדְרָשׁ מֵהֶם מִלְחָמָה וּמַעֲשִׂים בְּפֶעַל⁴⁵.

יב) מַהִי הַמִּלְחָמָה בְּפֶעַל נֶגֶד הַ"עֶרְבֵי רַב"?

הָאֱמֶת הִיא שְׁמִלְחָמָה אֱמֶתִית הִיְתָה צְרִיכָה לְהִתְמַמֵּשׁ, אֲבָל מִפְּאֵת שְׁפָלוּת מִצְבָּה שֶׁל שְׂאֵרִית הַפְּלִיטָה הַבְּלוּעָה בֵּין הַקְּלָפוֹת וְהַקּוֹצִים הָעֲבוֹתִים שֶׁל הַ"עֶרְבֵי רַב", אֵינְ בִּיכְלָתָהּ לְצֵאת לַמַּעְרָכָה כְּאֲבוֹתֵינוּ הַחֲשֻׁמוֹנָאִים, שֶׁהָרִי מִתְיַנְנִים יֵשׁ לֹא מִסְפָּר וּמִתִּי מַעֲטָה הֵם הַמְּכַבְּבִים הַנְּחַבְּאִים אֶל הַכְּלִים, וְאֵינְ מִי שֶׁיַּעֲמֹד בְּפֶרֶץ. אֵי יִכְלֹת עֲרִיכַת מִלְחָמָה יִשִּׁירָה אֵינְנָה מְלַמֶּדֶת עַל כָּף שְׂאֵפְסָה הַתְּקוּנָה, אֶלָּא מְחִיבַת אוֹתָנוּ לְצֵאת בְּמֵאֲבָק שׁוֹנָה וּבְהִתְמוֹדְדוֹת עֵקִיפָה. בֵּי־צֶד?

סוּד הַצְּלָחָתוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל נוֹבֵעַ מִרְפִּיּוֹן יָדַיִם רוֹחֲנִי, שְׁפָן הָעֵדֶר לַמּוֹד תּוֹרָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם בְּעַם יִשְׂרָאֵל מְזַמִּין אֶת הַ"עֶרְבֵי רַב" בְּכָלֵל וְאֶת "עֲמֶלֶק" בְּפֶרֶט לְעוֹט עֲלֵינוּ לְמִלְחָמָה. לְפִיכֶךָ הַתְּקוּן לְהַחֲלִשׁת כַּחוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק הוּא חֲזוֹק בְּלַמּוֹד תּוֹרָה. כָּל יְהוּדֵי הַלּוּמֵד תּוֹרָה בְּעֶצְמוֹ, מְלַמֵּד אֶת יְלָדָיו וּמְרַבֵּיץ תּוֹרָה בְּרַבִּים – מְחִיבָה אֶת עֶצְמוֹ וְאֶת הָעוֹלָם בְּהִזְרָמַת דָּם חַיִּים בְּעוֹרֻקְיָהּ שֶׁל הָאֱמָה הַיְהוּדִית, וְאֶף מְקִיִּם מְחִיבֵי עֲמֶלֶק בְּאֶפֶן עֵקִיף. כִּיּוֹם הַכְּלִי הַמְּרַכְּזִי שָׁבוּ נוֹכַל לְהֵאִיר אֶת חֲשֻׁכַת הַהוֹהָה הוּא אוֹר הַתּוֹרָה. אֶת הַחֲשֵׁף אֵינְ מְגַרְשִׁים עִם מְקָלוֹת, אֶלָּא גְּפָרוֹר בּוֹדֵד מְסַלֵּק הַרְבֵּה מִן הַחֲשֵׁף. הַמְּשִׁימָה הִיא לְהַפְּיץ בְּרַבִּים תּוֹרָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם וּלְלַמֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל כִּי ה' אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת. לְצַרְךָ תִּכְלִית זֶה אֶסוּר לָנוּ לְהִשָּׁאֵר וּלְפַעַל כִּיחִידִים, אֶלָּא חֲיָבִים אָנוּ לְהִתְאַגֵּד יַחְדָּיו לְחֻטִּיבָה אַחַת, וּלְהוֹוֹת כַּח רוֹחֲנֵי שֶׁל רַבִּים הָעֵדִיף עַל יַחִידִים בְּכַמוֹת, בְּאִיכוֹת וְאֶף בְּסִיעֵתָא דִּשְׁמַיָא⁴⁶.

(45) שם, עמ' רסב, בשם בעל נפש

(46) שם, עמ' רסד-רסה.

יג) מה היא המחויבות שלנו כלפי ה"ערב רב"?

המציאות של גלות תחת ה"ערב רב" מחייבת אותנו לבנות מערך התייחסות אמיתי כלפיו ולעקר מלבנו דעות כוזבות שהשתרשו בהעדר דעת תורה. ההפכה שאנו וה"ערב רב" מהוים עם אחד איננה עומדת במבחן, שהרי ה"ערב רב" התנתק מעם ישראל ובטל מאתנו את המחויבות שלנו כלפיו כאל יהודי מן המניין. לפיכך חייבים אנו לראות ב"ערב רב" כקלפה שחתכה את עצמה מהפרי החי, להכיר בו פעם אחר המתהדר בנוצות ישראליות לא לו, להעמיד אותו באור הנכון ולשקץ את ערכיו החדשים ואת מרידתו במלכות שמים. כחו ומספרו הרב של ה"ערב רב" איננו מתיר התרפסות כלפיו, אלא אדרבא חייבים אנו להעמיד אותו על טעותו, להראות לו שהעם היהודי הוא העם ההיסטורי הנושא את שם ה' מהר סיני ועד היום, וזדון לבו של ה"ערב רב" השיאו להתנתק ממקור מים חיים: מאלקי ישראל, מעם ישראל ומתורת ישראל.

יד) האם יש להכיר טובה ל"ערב רב" השומר עלינו?

השליטה של ה"ערב רב" והשפעתו הדומיננטית בכל רבדי החיים יצרה הכרת הטוב כלפי הקלפה והקוצים השומרים על הפרי והשושנה, ונטעה בנו את התחושה שהוא דורש את טובתנו. אולם ידיעת מגמת ה"ערב רב" שכל פונותיו הן להשליט את ערכיו על האמה היהודית, לכפות את הקלפה על הפרי ולבטל את שלטון התורה מהעם – חייבת להעמיד אותנו על הטעות, ולהבין שלא ה"ערב רב" שומר ומגן עלינו, כי אם ה' בכבודו ובעצמו בכח יחודו מושך בחוטים נסתרים, מניע את גלגלי הגאולה מאחורי הקלעים ומשתמש ב"ערב רב" לשמר ולהגן עלינו על אפו וחמתו. לכן הכרת הטוב חייבת להיות מפנית כלפי ה' המרחם עלינו ולא לבשר ודם המשמש שליח לממש רצון שמים⁴⁷.

מה', אין לראותם שותפים בתהליך הגאולה שהרי כל מגמתם לגרות מדון

(47) "אולם במה שנוגע לרשעי ישראל הרוצים לשלוט בישראל ולהרחיקם

(טו) מה היא עבודת הַבְּרוּר?

בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים חִיְבַת לְהִתְקַיֵּם עֲבוֹדַת הַבְּרוּר בֵּין רָעִים לְטוֹבִים - לְהַפְּיֵר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַ"עֶרֶב רַב" שֶׁפָּרְקוּ מֵעַל עֶצְמָם עַל תּוֹרָה וְיִרְאָת שָׁמַיִם לְבֵין עַמֵּי הָאָרֶץ הַטּוֹבִים שֶׁנִּחְלָשׁוּ בְּקִיּוֹם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אֲךָ עֲדִין נֶאֱחָזִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּמַתָּן כְּבוֹד וְהֶעֱרָכָה לְתוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ⁴⁸.

בְּנוֹסֶף לְבְרוּר הַחִיצוֹנִי חִיב לְהִתְלוֹוֹת בְּרוּר פְּנִימִי מִהַ"עֶרֶב רַב". כָּל אֶחָד אָמוֹר לְעֵקֶר אֶת הַשְּׁפָעַת חֻלְקֵי הַ"עֶרֶב רַב" מִלְּבוֹ, לְהַפְּיֵר בְּגִנוּתָהּ שֶׁל תְּרַבּוּת הַ"עֶרֶב רַב" וּלְהַנְזֹר מִמֶּנָּה, לְחַנֵּף אֶת יְלָדָיו בְּשִׁקּוּץ הָרַע וְהַתְּבַדְּלוּת

להבדיל בין אותם עמי הארץ טבין שאף שנחלשו בקיום התורה והמצוות מ"מ נאחזין בשם ישראל... לבין אותם שאינם מכירים במעלת התורה "ולא יזכר שם ישראל עוד". ועל ענין זה אמר רבנו הגר"א "וזה הבירור בטל בעו"ה בגלות שדבקים מאד הערב רב ביניהם", פרוש שאין ישראל מכירים בהן להבדילם". (שם עמ' קיט)

"ולכן יבואו ב' משיחין שהן דרגא דאברהם ויצחק ויבררו מוץ ותבן ועדיין אינן יכולים עד שיתברר הסובין מן הקמח שהן דבקים בחטה מאד, והן ערב רב שהם הפסולת מסטרא דיעקב כמ"ש בר"מ. וז"ש והאבן גדולה, שכל העכוב הזה מן האבן הנ"ל, ולכן ויגש יעקב, ויגל כו' (בראשית כט) וזה הברור בטל בעוונותינו הרבים בגלות שדבקים מאד הערב רב ביניהם". (באורי הגר"א בכורות ח ע"ב)

בין ישראל לאביהם שבשמים, והם הערלה עצמה שהן דרגין דחציפין וכמו שהבאנו לעיל מהגר"א, והרי הם כצרי יהודה ובנימין שאמרו (עזרא ד, ב) 'נבנה עמכם יככם נדרוש לאלוקיכם, וענו זרובבל וראשי אבות ישראל לא לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו'. ולא יעלה על הדעת לחשוב הכותים כחלק מתהליך הבנין, אלא הם המלשינים ומעכבי הגאולה". (אחרית כראשית, עמ' לב)

"ומכאן החובה לדעת ולברר דאף אם הערב רב שותפים לפעולות השייכות אל הגאולה, אין זה רק מצד הקב"ה המשתמש ברשעים להביא רצונו...אולם אסור לראות בהם חלק מן התהליך עצמו שהרי בזה נתקלקל הבירור והוא עיכוב הגאולה וכמוש"כ הגר"א בבאור אגדות". (שם עמ' קכ)

(48) "וכאן נמצאת עבודת הבירור

מִכָּל סִמְמָן שֶׁל "עֶרֶב רֵב", לְבָנוֹת תִּבְתַּח שֶׁל תּוֹרָה וְקִדְשָׁה וְלֹא לְהִתְחַבֵּר לְכָלִי הַתְּקַשְׁרֵת שֶׁל תְּרַבּוֹת הַ"עֶרֶב רֵב".

וְאִכֵּן אִם יִתְמַמֵּשׁ הַבְּרוּר הָאֲמִתִּי מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנִים, וְהָעַם יַעֲזֹב אֶת הָרַע וְיִדְבֵּק בְּטוֹב וְיִכִּיר אֶת אֹר הָאֲמִת, יִמְנַע מֵעֲצָמוֹ אֶת הַבְּרוּר הַחִיצוֹנִי הַמְּלֹוּה בְּקִשֵׁי וּבִסְבָּל, יִקְצֹר אֶת אֲרִיכוֹת יָמֵי הַגְּלוּת וְיִקְרַב אֶת הַגְּאֻלָּה⁴⁹.

טז) מַה הִיא נִקְדַּת הַמְּבַחֵן שֶׁל דוֹר אַחֲרֵית הַיָּמִים?

נִקְדַּת הַמְּבַחֵן שֶׁל דוֹר אַחֲרֵית הַיָּמִים הִיא הַשְּׁמִירָה עַל קִדְשַׁת הַחֲבוּר שֶׁל: קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֹרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל. בְּנִסְיוֹן הָאֲחֵרוֹן לְפָנֵי הַגְּאֻלָּה תַעֲמֹד בְּפָנֵי כָּל יְהוּדֵי הַבְּחִירָה לְדָבֵק בְּקַב"ה, בְּתוֹרָתוֹ וּבְעֲמוֹ, אוֹ לְהִתְנַתֵּק מֵהֶם חֹס וְשָׁלוֹם.

הַבְּטוּי לְמְבַחֵן הָאֲמוּנָה בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְמַמֵּשׁ בְּשְׁמִירַת שַׁבַּת כְּהַלְכָתָהּ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה⁵⁰, הַמְּבַחֵן בְּבְחִירָה בְּתוֹרַת ה' יִתְבַּטֵּא בְּהַפְרָה חִיּוּבִית בְּתוֹרָה, בְּגִדּוּלִיָּהּ וּבְלוֹמְדִיָּהּ⁵¹, וּמְבַחֵן הַהֲשָׁתִיכוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל הָאֲמִתִּי יְבוּא

(50) "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עבד אלהים לאשר לא עבדו, כי הנה היום בא בער כתנור והיו כל זדים וכל עשה רשעה קש ולהט אתם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזב להם שרש וענף, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק". (מלאכי ג, יח-כ) " יראי שמי' - שומרי שבת". (רש"י תענית ח' ע"ב)

(51) "בשעת מלחמת העולם הראשונה באו הרבה למרן החפץ חים ושאלוהו אם זה הקץ ומלחמת גוג ומגוג? אמר

(49) כי הוא אמת, שהיו יכולים בני אדם להיות זוכים במעשיהם ומכירים את האמת, ועוזבים אורחות השקר של העוה"ז ברצותם להתקרב אל בוראם, וזה בהיותם יודעים ומבינים כבר שכל מה שהוא הפך מן הדרך אשר ציוה ה' אינו אלא מכלל סוג הרע שרצה הרצון העליון...ואם היו עושים כן, היה יחודו ית' מתגלה אליהם מצד עצמם, ונמצאו מקרבים להם הישועה, ולא היה צריך הקב"ה להראותו הוא להם בדרך קשי הגלות וארכו, כי כיון שנתברר להם האמת מדעתם - די בזה". (רמח"ל דעת תבונות סימן מ')

לְיַדֵי קִיּוּם בְּהַפְגַּנַת זְהוּת דְתִית כְּלַפֵּי חוּץ בְּנִתּוּק הַהוּיָה הַיְהוּדִית מִהָ"עֶרֶב רַב" וּמִתְרַבּוּת הַגּוֹיִם⁵².

יז) מַה יִּהְיֶה סוּפוֹ שֶׁל הָ"עֶרֶב רַב"?

הָ"עֶרֶב רַב" דְּבִק בְּעַם יִשְׂרָאֵל כְּסָבִין הַדְּבוּקִים לְחֻטָּה וּמַעֲכָב אֶת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל. לְכֵן כְּדֵי לְהַפְרִיד אֶת הַפְּסֻלַת מִתּוֹךְ הָאֶכָל עֲתִיד ה' לְהוֹלִיךְ אֶת הָ"עֶרֶב רַב" לְמִדְבַּר הָעַמִּים⁵³, וְשֵׁם אַחַר "רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת" וּמְלַחְמוֹת גּוֹג וּמִגּוֹג, בְּיוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא יִתְמַמֵּשׁ הַבְּרוּר הָאַחֲרוֹן, "יִרְאִי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ" יִשְׁאַרוּ וְה' יִכְלֶה אֶת הַמּוֹרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים שֶׁלֹּא יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה⁵⁴.

מדובר פה להיות אחד מן ל"ו צדיקים, אלא אם מובדל מחוקות העמים ואין לו שייכות עם הקולטור (תרבות) שלהם, עם העתונים שלהם ומנותק מהם, אז אומר הקב"ה: אתם שלי ונמצאים ברשות אחרת ואין שליטה עליכם". (שם רבי נתן וכטפויגל זצ"ל)

53) "והבאתי אתכם אל מדבר העמים ונשפטתי אתכם שם פנים אל פנים... וברותי מכם המורדים והפושעים בי..." (יחזקאל ב, לה-לח).

54) "כי הנה היום בא בער כתנור והיו כל זדים וכל עשה רשעה קש ולהט אתם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזב להם שרש וענף, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק". (מלאכי ג, יח-כ)

"ועדין אינם יכולים עד שיתברר הסובין מן הקמח שהם דבקים בחטה מאד והן

החפץ חיים: אחר מלחמה זו יהיה הפסק, ואחר כך שוב תהיה מלחמה, ושוב יהיה הפסקה, ואחר כך יהיה שוב מלחמה ועם מלחמה זו יבוא משיח...המלחמה האחרונה תהיה אתחלתא דגאולה. ובן תורה אמיתי שמובדל ומנותק מן הגויים אין עליו שום שליטה, ומצינו במצרים שהיו שנים ששתו מאותו כוס, אחד שתה דם והשני שתה מים, והיינו דבמציאות אין שליטה על יהודי שמובדל מן העמים". (רבי אהרן קוטלר זצ"ל בשם החפץ חיים, לקט רשימות חנוכה, רבי נתן וכטפויגל זצ"ל עמ' מ"א)

52) "יש לי בקבלה איש מפי איש ממרן הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א שבמלחמה הנוראה קודם ביאת המשיח כל ה"ערליכע אידן" (לענ"ד התרגום הוא: יהודים נאמנים - "יראי ה' וחושבי שמו") ינצלו. ומה זה ה"ערלכער איד" (יהודי נאמן) - מובדל מן העמים! לא

תהליך ברירה עתידי זה איננו חדש וכדגמתו ארע בעבר בגאלת מצרים במכת חשך בו מתו 80% מכלל היהודים, ונשארו בחיים רק אלו שרצו להגאל ולהכנס תחת כנפי השכינה⁵⁵.

יח) מהו מעמדם ההלכתי של יהודים חוטאים על כל סוגיהם?
 יא) "...אחר שהארכנו בכל זה, ראינו לנכון לסדר בקצור את ההלכות היוצאות מדברינו, לפי מה שנראה לעניות דעתי, אחר שקלא וטריא בדעות רב הפוסקים, ואם כי ידענו שאולי יש מקום לבעל הדין לחלק בכמה פרטים, אבל על כל פנים הקוים הכלליים ודאי נכונים המה להלכה בעזרת השם יתברך.

א) אם רואה אדם בחברו שעבר עברה במזיד, חייב להוכיחו מתחלה במענה רך שישוב, ואם לא קבל, מצוה להראות לו אותות שנאה בגדר תוכחה וגם להכלימו ולקללו בפניו כדי שישוב, וצריך שהמוכיח יהיה נקי מחטא זה לגמרי, אבל בתוך לבו לא ישנאו שנאה גמורה, רק חלק רע שבו, ויתלה בעצמו שאלמלי היה הוא יכול להוכיחו כראוי, ודאי היה שב. ואסור לשונאו בלב ולהראות לו פנים יפות, ומכל שכן אלה העבריינים אשר לא הוכיחם, ואפשר שלא ידעו ולא למדו מאבותיהם

מצרים". (שמות יג, יח) - "דבר אחר 'חמשים' אחד מחמשה יצאו וארבע חלקים מתו בשלשת ימי אפילה". (רש"י שם)

"ולמה הביא עליהם חשך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת ומתו בשלשת ימי אפילה". (רש"י שמות י, כב)

ערב רב... עד שיתברר אוכל מתוך פסולת דהיינו קש ערב רב... עד שיברר בשלשת ימי האפלה כמ"ש (הושע ב) 'הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר' וגם יברר וימותו כל רשעי ישראל". (באור הגר"א אגדת בכורות ח' ע"ב מאמר "אית לן בירא בדבראי")

55) "וחמשים עלו בני ישראל מארץ

דיני תורתנו הקדושה, מצוה לאהב אותם, ומכל שכן שבודאי אסור לשנא אותם בלב בנ"ל.

(ב) הא דמתר לקללם היינו בפניהם, או ברבים כדי שיתרחקו מדרכיהם, אבל בינו ובין עצמו אסור מדרבנן לקללם, ואדרבה צריך לעורר רחמים עליהם ולהתפלל שישובו.

(ג) כל זה בעבר עברה אחת ולא שב, בין בעבר על כל מצוות ה' לתאבון, אבל הוא מאמין ב"ג עקרי הדת, צריך להתנהג עמו בנ"ל, ומצוים להחיותו, ולחלל עליו את השבת, להחזיר אבדתו, לתן לו צדקה, לפרק ולטען עמו, ואסור להטות דינו, וצריך לעשות עמו כל מה שצוה ה' יתברך מן האחוה בישראל.

(ד) כל זה גם במחללי שבת בפרהסיא בזמננו המאמינים בעקרי הדת ואינם עושים אלא לתאבון, כל הדינים הנ"ל נוהגים בהם. אבל על כל פנים יש להחמיר שלא לצרפם למנין, ולא לקרותם לתורה, ואין לשנות מיינם.

(ה) כל אלה הנ"ל הם בכלל חיוב תוכחה, ויש להשתדל לקרבם לתורה.

(ו) אבל על כל פנים אסור להתחבר עמם, ולהחניף להם, רק לקרבם אלינו בעבותות אהבה ובדרכי נעם, ולא חס ושלום על ידי קלות ופשרות וותורים.

(ז) אחר שנתברר שכופר בדבר מאמונתנו הקדושה אסור לאוהבו ומצוה לשנאתו שנאה גמורה כבושה וחלוטה בסתר ובגלוי. וכל מצות של אהבה ואחוה אין נוהגים בו.

(ח) אין דין "מורידים ואין מעלים" נוהג בזמן הזה.

(ט) אֱלֹהֵי בְנֵי הַכּוֹפְרִים שְׁנַתְגַּדְלוּ וְנִתְחַנְכוּ בְּדַרְכֵי הַכְּפִירָה מֵאֲבוֹתֵיהֶם, הֲרִי
הֵם כְּתִינוּקוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ וְאָסוּר לַעֲמֹד עַל דָּמָם, וּמְחַיֵּבִין לְהַצִּילָם אֶפְלוּ
בְּשֶׁבֶת. אָבֵל אִם מֵתוּ, אֵין מֵתֵאֱבָלִים עֲלֵיהֶם, וְאֶפְשָׁר שְׁגַם שְׂאֵר מִצּוֹת
שֶׁל אַחֲוָה – חוּץ מִמָּה שֶׁנּוֹגַע לְפָקוּחַ נֶפֶשׁ – אֵין נוֹהֵג בָּהֶם, וְצָרִיךְ עֵיוֹן
בְּכָל מְקָרָה וּמְקָרָה כִּי אֵין אֶחָד דּוֹמֵה לְחֻבְרוֹ.

(י) אָבֵל אֱלֹהֵי הַכּוֹפְרִים שֶׁלְּמָדוּ בְּנַעֲרוֹתֶם דַּרְכֵי אֱמוּנָה, וְיִצְאוּ מֵעֲצָמָם
לְתִרְבוֹת רָעָה, וְכָל שֶׁכֵּן אֱלֹהֵי הַרְבֵּיִים הַרְפוּרְמִים וְכֵן הַסּוֹפְרִים, הַמּוֹרִים
וְהַמְחַנְכִים וּמְנַהֲיֵי הַמְּפֹלְגוֹת הַחֲפְשִׁיּוֹת הַיּוֹדְעִים רְבוּנָם וּמִתְכַּוְּנִין לְמָרֵד
בוֹ, מְסִיתִים וּמְדִיחִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכְפִירָה וּמִינּוֹת, כָּל אֱלֹהֵי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם,
צָרִיךְ עֵיוֹן אִם מֵתָר לְהַצִּילָם. וְעַל כָּל פְּנִיִם לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם שֶׁבֶת, נִרְאָה
דְּאָסוּר.

(יא) אֶפִיקוֹרְסִים הַמְּסִיתִים וּמְדִיחִים אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֱמוּנַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה, יֵשׁ
לְקַלְלָם וּלְהַתְּפִיל עֲלֵיהֶם שְׂיִמוֹתוֹ וְכָרְגַע יֵאֲבָדוּ.

(יב) אֵין עֲלֵינוּ שׁוּם חַיּוֹב תּוֹכָחָה עַל כּוֹפְרִים, וְאֵין לְהַתְּנַכַּח עִמָּהֶם, וְאֵין עֲלֵינוּ
לְזַכּוֹתָם בְּשׁוּם מִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת.

(יג) אִם מֵתוּ, אֵין לְהַתְּאֵבֵל עֲלֵיהֶם, אֶלָּא קְרוּבֵיהֶם לּוֹבְשִׁים לְבָנִים וְאוֹכְלִים
וְשׁוֹתִים וְשִׁמְחִים שְׂאֲבָד שׁוֹנְאוֹ שֶׁל מְקוֹם; מִכָּל מְקוֹם מֵתָר לְאָבִיו
לְהַצְטַעַר בְּלָבוֹ שֶׁהוּלִיד בֵּין רָשָׁע וְלֹא זָכָה לְתִשׁוּבָה.

וְדַע קוֹרָא יֵקָר שֶׁכָּל אֱלֹהֵי הַלְכוֹת מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר מְפִיָּהֶם אָנוּ
חַיִּים... "56.

"לבאר היחס אל אלה הכופרים בעיקרי
הדת רח"ל בזמנינו".

(56) הגה"צ רבי אברהם ווינפעלד זצ"ל
בספרו "לב אברהם", תשל"ז, סימן קמב: